

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átveve:	
Egész évre	16 kor.
Negyedévre	4 "
Helyben háshoz hordva:	
Egész évre	20 kor.
Negyedévre	5 "
Vidékire postán szállítva:	
Egész évre	24 kor.
Negyedévre	6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és ünnep utáni napok kivételével.

Eszerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kérésre visszadátol vagy megöröszésre nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

Bécs és Tornyai.

Mintha valami reménysugár derengene a láthatáron.

Kossuth Ferenc Bécsbe megy; tehát van mit megbeszélnie a királlyal. Bécsben kívánták ezt az utazást; tehát Bécs is reméli, hogy Kossuth által valamiképpen közelebb lehet jutni a megoldáshoz. Az utolsó szót még egyik fél sem mondta ki; addig pedig mindig remélnünk lehet, hogy az utolsó szó: béke lesz.

Békére vágyunk, de nem minden áron. Bárminő zavaros is a helyzet, még odáig nem jutottunk, hogy a feltétlen fegyverletétel gondolatához kellene hozzászoknunk. Békére nemcsak nekünk van szükségünk, hanem Bécsnek is: ez a mi erősségünk.

Bécs érezte, mit jelent az, ha a nemzet egyetértésben van királyával. Csűrhetik — csavarhatják a dolgot, a hogy tetszik, a valóság csak az, hogy a tavaszi bonyodalomból a diplomácia tanácskozása és a hadsereg felkészülése csak azért menthette ki a dinasztíát háború nélkül, mert a külföld ellenséges érzületű része is a legteljesebb egyetértést láthatta a nemzet és királya közt. Erre az egyetértésre mint sziklára támasz-

kodva mert a magyar-osztrák diplomácia valahára kezdeményező lépést tenni és komoly tényezővé válni Európában. Annyi év-s lepedés után jött végre egy bátor tett és jöhetne több is, ha meglesz a telen fennállott egyetértés.

Nem vallják be ezt Bécsben; de tudják, érzik, mert különben nem kezdenék új tárgyalást éppen most azzal a Kossuth Ferenccel, a ki nemrég kijelentette, hogy kész pártjával ellenzékbe menni, ha a nemzet jogos kívánságai meghallgatásra nem találhatnak.

Sulyos és nem mindennapi kijelentés egy miniszter szájából. És Kossuth, aki eddig rendkívül tartózkodó volt nyilatkozataiban, bizonynyal tudta, miért tette meg most ezt a kijelentést.

Természetesen semmi sem volna helytelenebb, mint Kossuthnak e szavaiból azt következtetni, hogy már most a tornyai negyvennégyes kalandos politikájához szegődött és behódolt Justh Gyulának. Ez a mindenáron és csak azért is perre szállani kész csoport képviseli a másik tuzást Béccsel szemben. Ezeknek is be kell azonban látniok, hogy békére szükségünk van nekünk magyaroknak is. Ha Bécs részéről baklövés volna a há-

bóruskodás, nem lenne az nagyobb okosság Tornyán sem.

A két tuzás közt a magyar nemzet többségének ritka önuralma és politikai tapintata van hivatva arra, hogy a helyes középutat eltalálja. Fölfelé és lefelé, Bécsben és Tornyán egyaránt meg kell értenünk, hogy egy újabb küzdelem eldőlhet jobbra is balra is, mind a két fél sokat kockázhat tehát azzal, ha elzárja a béke útját. Akármelyik fél győz, az a harc megtépi a másiknak a lobogóját is. S mikor egymásra vagyunk utalva, mi haszna lehet egyik félnek a másik megrovidításából? Csak kifelé fogunk gyengébbnek feltűnni.

Nem jó a hirt addig feszíteni, míg elszakad. Ezt az elemi igazságot kell belátni fent és lent egyaránt. Ne gyöngítsük egymást, mikor még mindig vannak közös ellenségeink, a kiket csak egyesült erőnk tart féken. Ne tájtsunk ezen a féken, ne szabadítsuk fel a mindkettőnkre végzetes ellenséges erőket.

A döntés közeledik, a tizenkettedik órában vagyunk. S mikor aggódva tekintünk a jövőbe, a legcsekélyebb biztató sugár is reményt támaszt: hátha mégis . . .

*

"TISZÁNTÚL" TÁRCZÁJA.

Az ezerkettedik éjszaka.

— Marcel Boulanger. —

Szicília mélyén . . . Hol hegyek omlanak a tengerbe . . . Napsugaraktól beáryozott városka . . . Girgenti . . . Alatta szántóföldek, romok, olajfák, zöld mezők. Aztán a tenger, a végtelen, suttogó, pődő azukék tenger . . . A parton egy kis kikötő, Porto Empedocle . . .

Valamikor erre vándoroltam. Tudják, mit jelent ez? Az ember lefekszik a homokban, behunyja félig a szemét és úgy nézi homályba takarva a csillogó vizet, haligatja a vitorlák, árbocok mormogását, miközben egy barna arcú fiú, mintha Odysseus barkáját kötne ki, vagy egy számár halad el, megrakott kordet buzva maga után, vagy egy operett-rendőr szemléli szigorúan a gyíkok pajzán játékát a meleg kövön. Tudják, mit jelent ez?

Szóval itt voltam Porto Empedocle-n, a világitótorony alatt elterülve a parton. Épp egy rozoga hajó készült kikötni, nagy halászbárkához volt hasonló, két árbocos, rongyos vitorlával. Hamarosan megpillantottam a kormányost is, barnák voltak, mint a máltaiak. Vagy tán inkább arabok lehettek, sötétek, mint a

négerek. Végre kikötött a jármű, a háttérben két a-szonyt ült, csomagok, bőröndök között; az egyik mellett nő, a másik fehér és nagyon szép.

Annyi szent, jó a napon sütkérezni mozdolatlanul. De Istenemre, határozottan romantikus a dolog, egy ócska mórók által kormányzott jármű, benne egy szép sápadt a-szony. Nem lehet ellentálni. Felugorni, s a kikötőhöz rohanni, egy pillanat műve volt számomra.

Egész csoportosulás keletkezett, mire odaérkeztem. A barnabőrűek járműve oda vonzotta az utcai gyerkeket, rendőröket és egy vármórt is. A fiatal asszony, a ki csónakban ült, rémülten kiáltott fel, a mint a különböző uniformisokat megpillantotta. Ruhája a múlt évi divat szerint készült. Szicíliai tájszóval, majd olaszul szólították meg. Nem felelt. Végre különös torokhangon, borzasztó rossz kiejtéssel, lassan, nehézkesen ezt mondta:

— Beszélnek franciául?

Csodák csodája! Felejtőlottam szolgálataimat. Rám nézett. Nagy szemei mint a parázs, úgy villogtak. Azt kérdezte tőlem:

— Monsieur, mit akarnak ezek?

— Azt akarják asszonyom, hogy a vámhivatalba menjem.

— Vezessen oda! — mondta királynői hangjejtéssel.

Megvizsgálták előttem bőröndjeit, te forgatták a holmikat, a fehérneműt, az arabs sálakat, a parfümös flaconokat, a puderes és kendő szeres dobozokat, az ékszerait, de minden régi volt, viseltes, semmi gyanús. Ismét rám nézett:

— Mme Fédidjé a nevem — mondta — Mondja meg nekik.

Még hozzátette:

— Tuniszbán voltam.

Miután a vámhivatalt elhagytuk, így szólt hozzám:

— A Temples szállóba megyek. Nos?

— A Hotel des Temples bsz?

— Igen. Hozzon egy kocsit, monseigneur.

Ez a különös mód, hogy rendeleteket osztogatott és monseigneurnek címzett, nem bántott a vármórtok előtt, mert azok egy betűt sem értettek franciául. De a Temples szállóba Girgenti mellett, egyszersmind az én szállodám is volt. Ha hallanák, hogy monseigneurnek szólítottam magamat, kinevetnének, gony tárgyává lennék. Osszesszedtem minden bátorságomat:

— Franciául — dühnyögtem — nem úgy mondják, hogy »monseigneur«, hanem »monsieur«.

Zárdába menő leánykák részére **iskolakötények**, harisnyák, keztyük, reggeli és sárcipők, esőernyők, fiókos tükrök, evőeszközök, mosdótálak, haj-, ruha- és fogkefék, ugyszintén fésük, szappanok és iskolatáskák, könyvszijak, toktartók legjutányosabban szerezhetők be

Friss és Társánál

Rákóczi-ut.

Telefon 130.

Telefon 130.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, szept. 28.

Juská Gyula elnök 10 órakor nyitja meg az ülést. Mintegy 300 képviselő van jelen. A kormány tagja valamennyien jelen vannak. A kázatok, meg a főrendek karzatai is zsutolva vannak. Jelen van gr. Nákó Sándor fiúmei kormányzó is.

Juská Gyula elnök elparentálja meleg szavakkal Thaly Kálmánt. Indítványozza, hogy a ház jegyzőkönyvében emlékezzen meg az elhunyt képviselő érdemeiről.

Ezután Mathényi Ádám elhunyt képviselőről is megemlékezik, majd a jelentések kapcsán bemutatja a miniszterelnök jelentését, Günther Antal igazságügyminiszter lemondásáról és Curia elnökévé történt kinevezéséről megemlékezik és indítványozza, hogy vegyék tudomásul.

Végül bejelenti Simkó József lemondását a mandátumáról és középiskolai tanárrá történt kinevezését. (Élénk derűtség.)

Elnök felolvastatja több város kérvényét az önálló nemzeti bank 1911-re való felállítására tárgyában.

Az interpellációk felolvasása után

Holló Lajos betérjeszi a bankbizottság jelentését s kéri annak kinyomtatását, szétosztását és annak idején napirendre tűzését. (Élénk éljenzés és taps a szélsőbaloldalon.)

Wekerle Sándor miniszterelnök: A képviselőház legutolsó határozata értelmében a kormány, miután lelet az az idő, ameddig az ország ügyeit vezetni vállalkozott, tegnap beadta lemondását öfelségének azzal a kéréssel, hogy legyen kegyes a kormányt minél előbb felmenteni. Mivel pedig a pártok együttműködése, amelyre támaszkodtunk megszűnt (Ugy van, úgy van!) a parlamentáriszmus követelményeinek megfelelőleg, ajánlottam öfelségének hogy hallgassa meg a többség Ferencét, (Éljenzés és taps a szélsőbaloldalon.) amely előterjesztése-

met öfelsége el is fogadta. Kérem azért a Házat, méltóztassék e jelentésemet tudomásul venni. (Helyeslés.)

Egy hang a szélsőbalon: Ne tessék többet tárgyalni. (Mozgás.)

Holló Lajos: Nem kíván most fejtegetésekbe bocsátkozni, de ma már szótlanul nem mehetünk el ez esemény fölött. Óhajtja, hogy a válság minél előbb alkotmányosan véget érjen. A lázas bizonytalanság árt ennek az orstágnak. Ha nem akarják a többséget megbízni a kormánynyal, próbáljanak a kisebbséggel kísérletezni, esetleg választással. Csak ne húzódjék sokáig a dolog. Mondják hogy a válság oka az, hogy a választói reformbéli kötelezettségének a koalíció nem tett eleget.

Holló Lajos: A választói reformot minden párt hajlandó megvalósítani, de nem lehet a koalícióra bízni, amelyről Wekerle már hónapokkal ezelőtt konstatálta, hogy nincs meg benne a szolidaritás, (Teiszés) A függetlenségi párt hajlandó megvalósítani a választói jogot, de úgy, hogy tekintetbe veszi történeti fejlődésünket és nemzeti érdekeinket megvédelmezi. (Általános helyeslés.) Azzal se lehet vádolni a függetlenségi pártot, hogy a katonai kérdésben gátat vetett volna. E kérdések kikapcsoltattak, ám ha a párt elvei megvalósíthatók lesznek, meg fogja mutatni, hogy a követelményeket teljesíti. Átér azután a bankkérdésre, amely a válságot előidézte. Viszpillantást vet a kiegyezési tárgyalásra, amelynél azért vállaltuk az óriási terheket, hogy a bankkérdésben szabad kezünk legyen. De mikor rákerült a sor arra a kérdésre, mindenféle formulákkal jöttek, csak az önálló bankkal nem.

Holló Lajos: Azt mondják, hogy az önálló bankkal meglepetésszerűleg jöttünk elő. Vádolhatnak e bennünket azért, hogy egy párt elveit nem dobja oda a hatalom kedvéért. Nem tesszük ezt. Kossuth Ferenc tegnap is kijelentette, hogy inkább ellenzékbe megy, ha meg nem valósíthatja elveit. (Élénk taps és éljenzés.) Miért ne csinálhatnók meg mi az önálló bankot. Meg van hozzá minden kellékünk. Pénzünk is van rá elég. Amit a leggyengébb állam is meg tud csinálni, mért ne tudnók azt mi is megcsinálni. Közgazdasági felvirágzásunk függ

ettől s ha most a hatalom kedvéért visszafelé csinálunk egy lépést, akkor a függetlenségi törekvések hosszú időre elvesztek. (Élénk helyeslés a szélsőbalon) Hogy a pártnak ez a törekvése válságot idézhetne eő, azt el nem fogadhatja. Egészséges parlamentben nem lehet az ilyen törvényes, jogos küzdelem válságnak az oka. Az a reményem van, hogy teljes a függetlenségi párt az az óhajtása hogy győzni fog az a bölcsesség, az a kitartó küzdelem a mellyel Kossuth Ferenc a függetlenségi párt elveit diadalra fogja vinni. (Hosszantartó élénk taps és éljenzés. A képviselők Kossuthoz és Hollóhoz tódulnak. Előök az ülést felfüggeszti. A szünet alatt meg-megújuló éljen Holló! kiáltással veszik körül Holló Lajost.)

A szünet után

Molnár Jenő: Wekerle Bécs részére meg, szavazatokat mindent a függetlenségi párttal mely a béke és rend kedvéért mindent megszavazott, — de mikor a nemzet érdekében kell a kormánynak állást foglalni, akkor itt hagyja helyét. Kéri a többséget, hogy tovább ne halogassák a kikontakozást.

Mezőfi Vilmos: Ha ismét alkotmányellenes állapot lesz itt, ebben egyedül a kormány bűnös, mert az általános választói jog megvalósítása elől folytonosan bujkált, most pedig megszökött előle.

Nagy György: El tudja képzelni, hogy milyen siralmas helyzete van Wekerlének. Wekerle nagytudású, nagytehetségű férfiú (Derűtség) és kénytelen hazafias érzéseit elrejtteni. Holló Lajos beszéde tetszett neki, csak a vége nem, amikor böcs mérsékletűl beszél. Nem ez kell ide, hanem erély! Mint egy oláh közmondás mondja: Pulickába nem lehet szöveget venni (Zajos derűtség.) Nem szabad elnapolni a Ház üléseit, hanem tárgyalni kell azonnal az önálló bankot.

Wekerle a választói jogról és a bankról.

Wekerle Sándor miniszterelnök: A vádakkal szemben fölvilágosításokat ad. Sajaálja, hogy a választói jogot nem alkothatták meg, de ha meg is szűnik együttműködésük, töre-

— Moszije?

— Nem, monsieur.

— Moszije. Jól van. A hogy tetszik...

A titokzatos bűbajos teremts mellett foglaltam helyet a kocsiában. Velünk szemben ült a mulatt nő, szolgálója lehetett. Felrakták a csomagokat, bóröndöket és utnak indulunk a Temples szálloda felé. Több kilométernyi utat kellett tennünk. A csend nyomasztólag hatott rám, és hogy megtörjem, megszólaltam:

— Madame Tuniszban lakt?

Erre az egyszerű kérdésre halálos sápadtság borította el arcát és remegni kezdtek az ajkai.

— Ó, moszije, — felelte — nem kellett volna így kérdezni. Ez nem volt szép. Egy franciától! Meg aztán, félek, akkor...

Egy pillanat múlva, miközben felemelte hosszú sötét szempilláit, teljesen átváltozott hangon folytatta:

— Beszélje Párist... Oda szeretnék... Mivel tölti ott egy asszony a napot? És este mit csinál? Hogyan játszik? Mondja el Párist...

Mire a szállodába értünk, mivel a nap már lepyugróban volt, meghívtam vacsorára. Minden habozás, zavar nélkül fogadta el és visszavonult szobáiba, a melyeket, parancsoló rendeleteinek engedelmességre, én foglaltam le számára.

Sietve vettem fel a smokingomat és lázas izgatottságban vártam a hallban. Megjelent nemsokára, csodásan, tündériesen bolondul. Ruhát változtatott ugyan, de nem volt jobban öltözve, mint azelőtt, azonban csak úgy tündökölt, ragyogott az ékszerektől. Különös arau ékszerek, káprázatos kövek, smaragdok, zafírok, gyöngyök. Végre is ki lehet ez a titokzatos Mme Fédidjé? Kalandornő? Levantíniai? Gazdagnak látszott és nem rejtegette vagyonát. Hát nem lophatta. Tán egy menekülő szerelmes? Megtudom, ha addig is élek!

Syracuzai borral itattam...

— A bor — mondta — jó élvezet, de kábitó.

— Ez nem! Jobban szereti tán az Astit?

— Nem tudom. Egy bort sem tudok. Sohasem ittam.

Mulattattam, csábítottam a párisi színházak leírásaival, ünnepeinkkel, élvezeteinkkel. Mosolygott. Szép-ége ragyogó lett.

Egy elég rosszul öltözött férfi furakodott az asszony közelébe és halk hangon, komisz franciasággal sugta:

— Signora, rögtön el fog velem utazni.

Egy óra múlva indul a vonatunk...

Vérvörösön a haragtól felugrottam.

— Bocsánat, — mondta az ember —

rendőrségi parancs!

Megmutatta igazolványát.

Semmit sem lehet tenni. A félemtől fél-

holtan, kétségbeesve távozott Mme Fédidjé a nyomorult bérenc kíséretében, ki különben igen udvariasnak, előzékenynek mutatkozott vele szemben. A mulatt szolgáló sirva követte. Oda voltam.

A titkot sűrű homály fedte. A szállodában semmiről sem tudtak. Porto Empedocle-on a tuniszi bárka még az este folytatta útját. Mme Fédidjé magával vitte minden holmiját. Megfejtethetlen rejtély! A szó szoros értelmében nem értem. Minden bántott, untatott, izgatott.

Csak nyolc nappal később olvastam a pálermői ujságban a következőket: Mut hétfőn a tuniszi bey egyik felesége megszökött a háremből és Porto Empedocle-ba menekült. A bey, miután könnyen nyomára jött, diplomáciai úton visszakövetelte. A kormány megengedte a kiadatást. A szökevényt ma vitték vissza »Meiroussia« nevű beyi jachton. Mindannyian elítéljük ezt a kegyetlen, hozzánk nem méltó eljárást.

Mint minden keleti meséknek, ennek is bizonyára vérözön, vérontás lett a vége. Tán épp most, mialatt ezeket elmondom, egy magas rácsu kerttől körülövezett titokzatos, csönd-s, hozzáférhetetlen palota szomorú négy fala közt... míg a kertben észrevel virulnak és illatoznak a rózsák és a kis szökökut éjjelnappal egyre hullatja könnyeit a kömedencébe...

ÉRTESTÉS! Tisztelettel értesitem a m. t. helybeli és vidéki uri hölgyközönéget, miszerint sikerült egy párisi céget megnyernem hogy kizárólag az én kalap üzletem részére köteles minden 2 hétben direkt Párisból a legújabb modelleket szállítani és ezáltal abban a helyz then vagyok, hogy a t. vevőimnek minden 2 hétben közvetlen a Párisi divattal szolgálhatni. Kalapalakitásokat nem saját ízlésem szerint, hanem eredeti Párisi modellek után alakítok. Eredeti modellek nálam megtekinthetők.

Telefon 130.

Telefon 130.

Tisztelettel

Ujhelyi Róza

női kalap harisnya és őrnyöktöltettségű
:: Üzlete Nagyvárad, Rakóczi-ut. ::

kedni fognak abban, hogy a társadalom egész rétegei legyenek a parlamentben képviselve. A választói jog megoldását folyton bolygatták és befolyásolták a nemzetiségiek, a horvátok, az osztrákok — nem a hivatalos körök — igazításai — ezek olyan jelenségek, melyek nem a nemzetiségek, sem a horvátok érdekeit szolgálják, hanem a magyar hegemonia ellen törek. Ezek voltak okai egyrészt a választói jog meg nem valósíthatásának. De ahhoz az erőhöz, melyet ki kell fejtenünk ilyen törvényalkotásnál, egységes legyen, ahhoz a király és nemzet egyetértése is szükséges. (Nagy zaj. Mért akadályozták meg?) Kérdik, hogy mik voltak azok a pontozatok, amelyekről én tárgyaltam? Az első és sarkalatos pont a magyar hegemonia megvédése volt. B-ügyeinkbe való beavatkozás a korona részéről is honoráltassék, mert őfelsége megérti a nemzet hagyományait és tisztelettel viseltetik iránta. — A bank kérdésében hivatkozok arra, hogy kormányzása elején a függetlenségi párt tíz vezérfőfia előtt kijelentette, hogy ő az önálló banknak nem híve, de a függetlenségi párt törekvésének gátat nem vet. Felolvassa régi beszédjét.

Polónyi Géza: Ez a beszéd leplezi a gondolatait.

Wekerle: Nekem nincs takargatni valóml. Én szabad folyást engedtem az önálló bank híveinek, de nem nyilatkoztam a mai napig se ellene.

Kiáltások: A király előtt se?

Wekerle: Mikor a király elé állottunk, ké ytelen voltam megmondani meggyőződésemet. Ez csak természetes. — Én törhetetlen vagyok a magyar gazdasági önállóságnak (Dextrák a szélső balon) s ezt önére alapítom, pénzügyi fejlődésünkre. Tárgyaltam a katonai kérdésekben, a nyelvi dolgokban, az állami nyelv kibővítését.

Polónyi Dezső: Mi az?

Wekerle: Hát a katonai perredtartásban nem méltóztatik az állami nyelvet kiterjeszteni? (Nagy zaj. A néppárt Polónyi felé kiabál.) De tárgyaltam egyéni jogaimnál fogva. Mint miniszterelnök én vezetem a kormány ügyeit. E tárgyalásokat nem a függetlenségi miniszterek hozzájárulásával, de igenis tud ukkal végeztem. Nem fogadhatom el azokat a vádakat, melyeket eljárásunk korrektsége ellen felhoztak. midőn negyedfél évi becsületlen munka után bucsut veszünk a parlamenttől. (Zajos taps és éljenzés az alkotmány- és néppárton. Egyes hochl hochl kiáltások a szélső balon.)

Mihályi Tivadar: tiltakozik Wekerle vádjai ellen.

Mihályi után Nagy György támadta a kormányt és a koalíciót.

Wekerle Sándor miniszterelnök reflektál a támadásokra és alapos indokolással fejt ki, hogy a támadások alaptalanok. A Ház ezután a kormány lemondását tudomásul vette, majd október 5-ig elnapolta magát.

Az ülés délután fél 2 órakor ért véget.

Általános támadások. Nákó Sándor gr. tegnap átadta Wekerle Sándornak a lemondását és kérte, hogy minél előbb intéztesse el. A tegnapi nap legnagyobb érdekességgel bíró politikai események Rakovszky István, Návay Lajos, Raich Aladár és Toroczkay Miklós gróf lemondását tekintik. Az elsoroltak tegnap levelet intéztek Justh Gyulához, a Ház elnökéhez, A levélben azzal az indokolással, hogy a politikai felfogások nagyon megváltoztak, a Házban viselt tisztségeikről lemondanak.

Egy örült ember rémtette.

Szinte leírhatatlan riadalmat idézett elő tegnap délelőtt egy szerencsétlen dühöngő ember Békényér községben. A dühöngő s mindenkit veszélyeztető ember megörült s ebben az állapotban olyan dolgokat követett el, melyek miatt a legszigorúbb intézkedéseket kellett vele szemben alkalmazni.

Az esetről tenkei tudósítónk a következőket jelenti:

Békényér község gazdálkodói között a jobb módúak közé tartozott Kovács István. A szerencsétlen ember még fiatal, a férlikor legszebb időszakában volt, amikor most be kellett szállítani az élőholtak kriptájába. Pár évvel ezelőtt nősült. Házassága alatt igen boldog volt. Két gyermeke is van.

A múlt évben a családi boldog ágot egyszerre a férj szokatlan és feltűnő viselkedése zavarta meg. Az eddigi vigkedélyű szorgalmas ember magabazárkózott lett s kerülte az embereket. Ha odahaza volt, valósággal rettegetek tőle a családtagok mert folyton gorombáskodott. Az utóbbi időben a magába zárkózottság teljes buskomorsóssá változott, mely tegnap reggel csaknem végzetessé vált az egész családra.

Tegnap reggel, a mikor Kovácsék felkeltek és munkára igyekeztek, Kovács István felébredvén, zavaros tekintettel nézett körül és vészjóslóan morgott a gyermekekre. A két kis gyermek ijedten menekült Kovácstól édes anyjához. Kovács ekkor fölugrott az ágyból és a két gyermeket akarta megtámadni, akiket azonban édes anyjuk nem engedte bántalmazni.

A dühöngő ember ekkor megragadta a gyermekeket védő asszonyt és mielőtt az saját védelmére gondolhatott volna, fejét a szájához huza, a bal fülét leharapta. A rettenetes asszony segítségért kiáltott, mire az udvarról befutottak Kovács Istvánnak a szülei és nagy nehezen kiszabadították az asszonyt borzalmas helyzetéből.

A dühöngő ember ekkor baltát ragadott és azzal az édes atyjára támadt.

— Megölök mindenkit! Jertek! Hadd öljelek meg benneteket. E közben vészjóslóan hadonászott a baltával. A dühöngő ember elől mindenki elmenekült, amerre tudott. Az örült ember látva, hogy nem talál ellentállásra, a háznak támadt, és annak minden ablakát beverte. Majd baltával kezében az utcára rohant és ott szinte állati hangon tüvöltve leütéssel fenyegetett mindenkiket.

Az esetről nyomban jelentést tettek az előjáróságnak, amely két markos embert küldött ki a dühöngő megfékezésére végett. Kovács már ekkor az utcáról bezavart mindenkit és az ablakokat kezdte beverni. Amikor meglátta a feléje közeledő esküdteket, feldühösödve rontott rájuk.

Az esküdtek azonban a nekik szánt baltacsapásokat kikértülve vasmarokkal ragadták meg a dühöngő embert és a magukkal hozott kötelek segítségével teljesen ártalmatlanná tették. A lekötözött embert ma délelőtt fogják beszállítani a nagyvárad elmekeórházba.

A Menza megnyitása az akadémián

Ifjusági ügyek.

Október elsején végre megnyílik a jogakadémián a menza-akadémika. Mint értesülünk, a menza helyisége a jogakadémia egyik termében lesz, s az intézet p-dellusa látja el annak konyháját. A tagok 36 koronáért kapnak ebédet és vacsorát s kü önös gond fordítatik arra, hogy izletes és tápláló ételt kapjanak a menza tagjai.

Az eddigi adakozások és tagsági díjak kamataiból 10 szegény sorsu joghallgató kap fél ingyenes, 5 joghallgató pedig egész ingyenes kosztot. Természetesen a tőke növekedésével fog szaporodni a segélyezettek száma. Az aka-

démiai ifjusági körök azon lesznek, hogy az idén matiné, kabarett estélyek és mulatságok rendezésével minél inkább növeljék a menza tőkét.

Ez irányban már eddig is megindult a mozgalom az ifjuság körében. Az olvasókör, mint értesülünk, mai közgyűlésén határozatiilag ki mondja, hogy minden hónapban rendez egy beléptidíjas matinét a menza és az olvasókör segélyezésére. Ugyancsak itt jegyezzük meg, hogy az október hatodikai ünnepélyt értékes program keretében fogja mztartani az idén az olvasókör.

Véssey Kálmán az olvasókör elnöke a mai közgyűlésen a következő programot terjeszti a gyűlés elé az október 6-iki ünnepségre:

1. Himnusz.
2. Elnöki megnyitó (Verses prolog), tartja: Véssey Kálmán, az olvasókör elnöke.
3. Október 6. Szavalja Toth Elek ur, a Szigligeti színház tagja.
4. Ünnepi beszéd, tartja Hódossy Márton joghallgató.
5. Kurucdalok. Éneklük cigányzenekar kíséréte mellett Tizza Karola és Kassai Károly a Szigligeti színház tagjai.
6. Alkalmi óda, írta és előadja Dutka Ákos.
7. Melodráma, előadja ** joghallgató.
8. Szózat.

Már maga a lenti műsor garancia az ünnepély fényes sikerére.

UJDONSÁGOK.

Kérjük igen tisztelt vidéki olvasóinkat, hogy előfizetéseiket mielőbb megújítani sziveskedjenek, nehogy a lap szétküldésében e miatt akadály történjenk

* **Itt az ősz.** A napok ugyan derűsek, verőfényesek, de azért már itt van az ősz, a falevelek sárgulnak, az éjjelek hűvösek. De legbiztosabb jelzője az ősznek, hogy érkezett szent Mihály napja. Régen sok bajt hozott ez a nap, a saját házzal nem bírókra, mert a költözködés kellemetlenségeit zudította a nyakukba. Ma már azonban nem járnak butorral megrakott szekerek az utcákon, eltolták novemberre a költözködést. De az ősz kezdetét azért a mai naptól számítják rendszerint. A templomokban tegnap este már 7 órakor hangoztak.

* **A vízvezetési bizottság ülése.** Nagyvárad város vízvezetési és csatornázási szakbizottsága ma, szerdán, szeptember 29-én 3 órakor ülést tart.

* **A városi villamosmű felügyelete.** A nagyvárad villamosmű üzemének jövedelmezőbbé és gazdaságosabbá tétele céljából Nagyvárad város törvényhatósága, tudvalevőleg meghívta Schlatter Alfréd tanár, villamos szakértőt, hogy vállalja el a villamosmű felügyeletét s üzemének irányítását. Ezért a város évenként 2000 korona tiszteletdíjat ajánlott fel. Schlatter Alfréd a megbízatást elfogadta s a városhoz intézett levelében kijelenti, hogy mint Nagyvárad város szülötte teljes ambícióval törekszik a városi villamosmű fejlődését, minél intenzívebb vizsgálat prosperálását előmozdítani.

* **Fegyelmi választmányi ülés a vármegyén.** Biharvármegye fegyelmi választmányja tegnap ülést tartott Glac Antal főispán elnökelete alatt. Az ülésen több fegyelmi ügyet tárgyaltak, amelyek azonban tekintve azok te-

fejzetlenségükre, a nyílánosságra ezidőszent még nem hozható.

* **Esperesi gyűlés.** A nagyvárad központi esperesi kerület papsága tegnap tartotta őszi gyűlését az újvárosi plébánián. A gyűlést szentmise előzte meg a Szt. László templomban. Megjelentek dr. *Vucskics Gyula*, *Imrik S. Zoltán*, *Richter Jenő*, *Halász Gyula*, *Hamernyik Sándor* plébánosok, *Makus Ernő* és *Serly Viktor* képezői igazgatók, *Peszky Ferenc* theologiai tanár, dr. *Lestyán Endre* papnöveldei lelkiigazgató, *Makay József* aligazgató, *Szabó Ferenc* tanulmányi felügyelő, *P. Gauszner Izaurus* és *P. Hercz Aurél* kapucinus atyák, *Hágen Ferenc* hittanár, *Barabás György*, *Dérczy Imre* és *Gálffy Sándor* káplánok. A gyűlés tárgyalta az egyházi és iskolai folyóügyeket, a kath. egyleti élet felmerülő dolgait s végül *Dérczy Imre* előadása kapcsán behatóan foglalkozott az iparos tanoncok hitoktatásával. A gyűlést ebéd követte, melyen résztvevő a káptalani helynöki is.

* **Szabályrendelet tervezetek a jogügyi bizottság előtt.** Nagyvárad város jogügyi szakbizottsága tegnap délután ülést tartott, dr. *Thury László* elnöke alatt, melyen dr. *Berkovits Ferenc*, dr. *Adorján Emil*, dr. *Várnai Ferenc* és dr. *Dőri István* voltak. Elsősorban a hirdetések, falragaszokról szóló szabályrendeletet tárgyalták. A szabályzat szerint a város közterein, utain, utcáin, az épületek utcai részén csak a város engedélyével lehet hirdetésményeket, falragaszokat kifüggeszteni vagy alkalmazni és ezért a városnak díjat kell fizetni. Kivéve képeznek a máv. épületei, ingatlanai, járművei, továbbá a helyi vasutak járművei, amennyiben a hirdetések a jármű belsejében alkalmazhatók, az üzletek kirakatain belül kifüggesztett hirdetések. Az üzletek, ingatlanok tulajdonosai saját hirdetéseiket engedély nélkül függeszthetik ki. A díjakat a törvényhatóság állapítja meg időről időre. A szabályzatot némi változtatással elfogadták. — A berkocsi szabályrendelet módosítására nézve a bizottság nem tartja magát véleményadásra illetékesnek, mert a módosítás a viteldíjak emeléséről szól s a pénzügyi bizottsághoz tartozik. — A villamos személyzet nyugdíjszabályzatát nem tárgyalták, hanem azzal adták vissza a tanácsnak, hogy a villamosmű szabályzatával kapcsolatosan oldják meg a villamos személyzet nyugdíjügyét.

* **A dobozi róm. katolikusok ünnepe.** Örömnappjuk volt a dobozi róm. katolikusoknak a múlt vasárnapon. Régi vágyuk, régi óhajuk ment teljesedésbe. A török hódoltság alatt elpusztult a dobozi róm. kath. hitközség s még három évtizeddel ezelőtt is alig volt kath. hívő Dobozon. Istenben boldogult gróf *Wenckheim Rudolf* vásárolt először egy telket, amelyen két rozoga épület volt, a jobbikat átalakították tanítói lakásnak, az istállóból pedig tantermet csináltak. Az évek folyamán ez az iskola nemesak szűknek, hanem egészségtelennek is bizonyult s nem egyszer fenyegette a veszély a kath. híveket, hogy iskolájukat bezáratták. A dobozi hitközség nemes lelkű kegyura, gróf *Wenckheim Dénes*, aki hét évvel ezelőtt nagy anyagi áldozattal márványtól és aranytól tündöklő művészi szép templomot emelt a jó Istennek, átlátta, hogy iskola nélkül nem lehet sem az egyháznak, sem a hazának hű fiait nevelni, azért elhatározta, hogy a templom közelében a hitközség jövő nemzedéke részére saját költségén a legmeszebb menő igényeknek is megfelelő iskolát emel. A telek és az épület maga több mint 14000 koronába került s a belső berendezésre a méltóságos gróf ur szintén 800 koronát adott. A múlt vasárnap ünnepélyes szentmise volt s evangélium után *Ruska Zoltán* dobozi lelkész

szt. beszédet tartott, amelyben a dobozi egyház fejlődését vázolta s Isten bőséges áldását kérte a kegyuri családra, akik ezen tettükkel újabb tanubizonyosságát adták hitűkhöz és hazájukhoz való ragaszkodásuknak. Szt. mise után körmenetben vonultak a hívek az új iskolaépülethez ahol *Kny Antal* c. kanonok kerületi esperes a grófi család, a községi előjáróság, az iskolaszéki tagok, az intelligencia s az ájtatos hívők jelenlétében magasatos szertartások között feljente az új iskolát. Szentelés után szép beszédben vázolta a hitközség örömmepét, köszönetet mondott a grófi családnak, Isten áldását kérte rájuk és kívánta, hogy örömmel lássák, miként valósul meg ama nemes cél, amely őket az iskola építésben vezérelte: a vallásos, a hazafias nevelés. A szívből jövő kezesetlen szavak nagy hatást tettek az egybegyűltekre, akik hálatelt szívvel mondták hálat grófi családnak, mely oly sok áldozatot hozott Isten dicsőségére a magyar kultúra terjesztésére és a község boldogulására.

* **Hivatali vizsgálat a beéli járásban.** A beéli járás főszolgabírája tegnap fejezte be járása területén a hivatalvizsgálatokat. A kedvező eredménnyel végződött.

* **Vizsgálat a villamosmű kezelésénél.** Nagy nyugtalanságot keltett pár héttel ezelőtt az a hír, hogy *Rimler Károly* polgármester sürgős vizsgálatot rendelt el Nagyvárad város villamos telepén. Azóta *Szücs Géza* városi főszámvevő, *Jelinek Géza* h. főszámvevő és *Markovits alszámvevő* nagy fáradtsággal átvizsgálták a villamos telep összes könyveit, a leltárakat felvették, szóval az egész kezelést s hétfőn fejezték be az óriási munkát. A jelentést a vizsgálatról most készíti *Szücs Géza* főszámvevő. Mint értesülünk, a vizsgálatból kitűnt, hogy *bűnös visszaélés, vagy hülsen kezelés egyáltalán nem fordult elő*, hanem a legnagyobb fokú rendtelenséget és szabálytalanságot konstataáltak. Meggyőződtek a számvevői hivatal közegei hogy a kezelést egészen új alapra kell fektetni s új rendet kell behozni a villamosmű kezelésénél, mert az eddigi rendszer mellett, minden bűnös szándék nélkül is telemes károsodás érheti a várost.

* **Eljegyzés.** Csokaji *Fényes Barna*, a »Haugya« szövetkezet tisztviselője, m. kir. tartalékos honvéd főhadnagy, szeptember 30-án délelőtti esküszik örök hűséget körösnadányi *Nadányi Rózsikának* Tenkés.

* **Vasutas árvanap.** Az országos vasutas árvanap választmányának védnöke tegnap küldte szét a meghívókat a ma délután 4 órákor tartandó ülésre. Az ülés tárgya az e hó 30-án és október 1-én tartandó árvanap megbeszélése. Az ülés délután 4 órákor lesz megtartva a városbáza bizottsági termében. Az ülésen *Glacz Antal* főispán fog elnökölni.

* **Tanulmányi kirándulás Boszniába.** Pár héttel ezelőtt közöltük, hogy a hazai kamarák és a többi közgazdasági intézmények nagyszabású tanulmányi kirándulást rendeznek Bosznia-Hercegovinába és a dalmát tengerpartra. A nagyszabású kirándulás két csoportra oszlik; az I. csoport nem megy a dalmát partokra, csak a II. csoport tagjai. A részvételi díj Budapesttől ellátással az I. csoportban 185 korona, a II. csoportban 335 korona. A részvételre a budapesti kereskedelmi és iparkamaránál (V., Szemere-u. 6.) lehet szept. 30-ig bejelentkezni. A részletes feltételek a nagyvárad kereskedelmi és

iparkamaránál megtudhatók. A kirándulásban Nagyváradról dr. *Sarkadi Lajos* kamarai titkár vesz részt.

* **Varjuk a léghajókat.** A belügyminiszter értesítette Nagyvárad városát, hogy a zürichi léghajós egyesület a jövő hó elején léghajó versenyt rendez. Felhívja a város községét, hogy egy eltévedt léggömb erre felé talán lehullani, vagy leereszkedni, szedjék fel s tegyenek jelentést. Ha esetleg lesz valaki a léghajón, fogadják barátságosan.

* **Rosszak a vízvezetési betoncsövek.** Ez-élt 8-10 nappal már említettük, hogy *Altnóder Endre* városi mérnök, aki a vízvezeték építési munkálatait vezeti és ellenőrzi, kifogásolta a *Melocco* cég által a vízgyűjtő galleria céljára készített betoncsöveket, mivel azok olyan laza anyagból vannak készítve, hogy számálnak s nem felelnek meg a célnak, sőt állandó bajokkal fenyegetnek a vízművet, mert soha nem lehetne tudni, hogy mikor roppan össze itt vagy ott az új vízműnek éppen egyik legfontosabb része, a vízgyűjtő galleria. Ilyen esetben azután a cső kicseréléséig sünetlen az új vízműtelep vizszolgáltatása. Még nagyobb lenne a veszedelem, ha a baj téli időben következne be, mikor egyáltalán nem lehet ezementtel dolgozni. Eppen ezért a munkálatokra felügyelő városi mérnök nem engedte az általa kifogásolt betoncsövek lefektetését. A vállalkozó *Melocco* budapesti cég most levelet intézett Nagyvárad városához, amelyben kijelenti, hogy megbizottja által értesült arról, miszerint a városi mérnöki hivatal megakadályozta a betoncsövek lerakását. Kötőlehetőleg kijelenti, hogy a betoncsövek szilárdságáért jóállást vállal és pedig a kikötött egy évi jótállási időt három évre meghosszabbítja. Kijelenti továbbá, hogy ha a csövek a lefektetés után berogynának, azt a saját költségén kijavítja. Azonban a munka megakadályozása miatt előálló késedelemért a jogát és követeléseit fenntartja. Az bizony nagyon sovány vigasztalás és biztatás, hogy ha a csatorna beomlik, azt a vállalkozó a saját költségén kijavíttatja, mert akkor a javítási költségénél sokkal érzékenyebb a kalamitás, amely a vizszolgáltatásnál előáll.

* **Az iskolaszék ülése.** Nagyvárad város községi iskolaszéke szeptember hó 30-án csütörtökön, d. u. 4 órákor a városbáza bizottsági termében rendes havi gyűlést tart. Dr. *Thury László*, iskolaszéki elnök.

* **Elfogott gyilkos.** A debreceni rendőrség vasárnap elfogta *Pellei István* bagaméri napszámost, aki pár héttel ezelőtt többdemagával agyonütött egy bagaméri csöszit, aztán megszökött *Pellei* átadták a bagaméri csendőrségnek.

* **A kamara teljes ülése.** A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara ma, szerdán, szeptember hó 29-én délután fél 3 órákor tartja teljes ülést, melyen fontos kereskedelmi és iparügyeket tárgyalnak.

* **Alapítványi ösztöndíj.** A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara kereskedelmi osztálya ezennel közhírré teszi, hogy a kereskedelmiügyi m. kir. miniszter által 52081. VI. 1909. sz. a. jóváhagyott alapítólevél 5. pontja értelmében a »Nagyvárad Kereskedelmi Kórodayegylet« alapítványa f. 1909. évi 900 kor. esedékes 900 korona kamatainak feléből, azaz 450 koronából fennmaradt összeg erejéig, vagyis 250 koronáig terjedőleg az alapítólevél rendelkezése értelmében a nagyvárad felső kereskedelmi iskolába járó tanulók közül első sorban kereskedelmi alkalmazottak gyermekei, ennek hiányában elszegényedett kereskedők gyermekeinek tandíjmentességére pályázatot hirdet. Felhívjuk ennél fogva mindazokat, akik a fenti támogatásra igényt tartanak, hogy az iránt folyamodványaikat kellően felszerelve legkésőbb a t. 1909. évi október hó 10-ik napjig az alulírott kamarához nyujtsák be. A beadandó kérvényhez az első tanév eredményét feltüntetendő iskolai bizonyítvány, illetve annak hiteles másolata, valamint ama körülményt igaz-

szóló okmány is csatolandó, hogy a tolyamadó kereskedői alkamazott, vagy elszegényedett kereskedői leve olyanoak a gyermeke. Nagyváradi, 1909. szept. hó 26. án. A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara: Reisman Mór elnök, dr. Sarkadi Lajos titkár.

* **A vasutasok árváinak.** A vasutasok árvái és özvegyei nevében szólunk a nagyérdemű közönséghez, hogy halgassák meg a segélyre szorultak kérés szavát. A halál rideg kezének nyomait akarjuk enyhíteni, özvegyek és árvák könnyeit akarjuk letörölni akkor, mikor a vasutasok országos árvaházát akarjuk megteremteni. Az utcákon Nagyvárad előkelő ur-asszonyai és leányai zárt perselyekbe fognak f. hó 30-án és okt. hó 1-én a szép és nemes életra gyűjteni. Azal a kéréssel fordulunk a nagyérdemű közönséghez, hogy adományokkal ezen szép cél előmozdításánál ne zárkózzék el ridegen, vegyen részt az egész Nagyvárad társadalma és mindenki tehetségéhez képest rója le adóját az oly nagyon rászoruló vasutasok árváinak. Ismerve Nagyvárad minden szépért és jóért lelkesülő közönséget, biztosra vesszük, hogy fáradozásainkat a legszebb eredmény fogja koronázni. A rendező-ég.

* **Meglopott ekeárus.** Gitye Demeter ekegyáros cég panaszt tett, hogy f. hó 27-én délelőtt a Nagypiacon kirakott ekei közül egy darab zöldre festett, teljesen vasból készített D. 7. N. pont jelzéssel ellátott SAACK-ekét ismeretlen tettes ellopott s ezáltal 56 korona értékű kárt okozott. A rendőrség a nyomozást folyamatba tette.

* **Kellemes utitárs.** A Kolozsvár felől érkező vonaton utazott Fried Lajos hajdunánási kerekedő. Utazás közben Fried észrevette, hogy ezüst órája és arany láncá mellénye zsebéből eltűnt. A károsult lármat csapott, mire a kocsi utazó két csendőr Fried Lajos utitársát megmozgatta s annak zsebében megtalálta az eltűnt órát láncával együtt. A károsult panaszát folytán a 20—23 évesnek látszó fiatal embert előállították a rendőrségre, ahol megállapították, hogy az Ozorovszki János 23 éves vingai születésű pincér, aki saját bevallása szerint már egyszer szerepelt a büntető bíróság előtt vádlottként. A rendőrség a kellemes utitársat letartóztatta.

* **Elveszett pisztoly.** Breier Rezső tegnap délelőtt az Ezerévi emléktértől a nagyhidon át a baptista templomig klement gyártmányú ismétlő pisztolyát elvesztette. A rendőrség az eljárást folyamatba tette.

* **Jégverés Tenkón.** Mint tenkei tudósítók teletelénája, ott tegnap nagy jégeső volt. A jég egy felőráig esett és csaknem teljesen elverte a még megmaradt gyöngye szőtermet. A jégeső a levegőt annyira lehűtötte, hogy téli kabátokban kell járni az embereknek.

* **Elvesztett váltó.** Friedländer Vilmos kereskedő tanonc elvesztett egy drb váltót, amelyet Kandel József és Kandel Herman már aláírt. A váltót a Kispac-tértől a huszár lakatnyáig terjedő uton vesztette el. A rendőrség a váltó ismeretlen megtalálójára ellen a nyomozást folyamatba tette.

* **Találtak egy ponyvát, némi pénzt és egy Nagyvárad város villamos vasútra szóló havi bérletjegyet.** Igazolt tulajdonosaik átvehetik a rendőrségen I. emelet 7. sz. szobában.

* **Telefon 897.** Az őszi idény közeledtével van szerencsénk a n. é. vevőközönség b. figyelmét felhívni ujonnan berendezett és megnagyobbított üzletünkre, melyben berlini és párisi divat tudósítások alapján úgy a női felöltőknel, mint a szövet és fehernemű osztálynál a legjobb és legfinomabb áruk vannak raktáron. Mérték után megrendeléseket jutányosan eszközölünk. Tisztelettel Klein Géza és Ödön Nagyvárad Rákóczi-ut. 2.

SZÍNHÁZ.

Heti műsor.

Szerda: Rang és mód. (Hunyadiné Körösi Juci, Hunyadi József és Fenyő Emil bemutatkozása. Bérletszűnet.)

Csütörtök: Liliom. (Petre Klári, Gogg Krisztina és Simkó Gizella bemutatkozása.)

Péntek: Liliom.

Szombat: Liliom.

Vasárnap d. u. Ne hagyj magad Schlézingert; este: Nebántsvirág.

Virágfakadás

Tegnap ugyan a Nebántsvirágot adták a színházban, hanem azért címül mégis jobban illik ez a szó: Virágfakadás. Mert virágfakadás volt az, amit láttunk: egy bájos, kedves kis leányka első színpadi dí dalmás eséje. Polgár Marika, az igazgatóné leánya lépett fel a Nebántsvirág címszerepében. Őszintén megvallva, azal a gondolattal mehünk a színházba, hogy a kritika megírásához, becéző jóakarattal fogunk leülni. Es épp olyan őszintén és örömmel bevallhatjuk, hogy csalódtunk. Polgár Marikának semmiféle saját külön jóakaratra nincs szüksége. Kifűl a kritikát épp úgy mint bármelyik pályatársnője. Igazi színészhetség: anyja lánya; ennél többet mondaniuk nem kell. Edes anyjától örökölte a színpadi rátermettséget, a temperamentumot, a tehetséget, amit nem lehet tanulni. Hangja nem nagy terjedelmű, de igen ügyesen tud bánni vele s tudja énekét színezeni. — Es mi az ő szerepkörénél fő dolog: van a játékában élet, meleg érzés, pajkos jókedv. Végre pedig egy bájos fiatal leányka állott előttünk, az ifjúság üdőségével gazdagon, a kinek a felénk, aggodva lesű őt szeme igazi boldogságtól ragyogott fel az első taps, a bizonynyal sokat megálmodott első taps után — ugyan mi kellett volna még a tökéletes sikerhez? A közönség minden énekszám után tapsolt, a felavatott jkis új művésznőt virágcsóval, renek csokorokkal árasztotta el s a sok virág közt ott állott tulboldogan a bájos kis fakadó virág, az igazán Nebántsvirág — kisasszony: Polgár Mariska. Szép reményekkel biztató művészpálya kezdetét jelentette a tegnap este; s hogy annak ilyen valóban szép sikere volt, abban Polgár Mariska tehetségén és szorgalmán kívül mestereknek, Várady Aladárnak is része van.

A többi szereplők jobbjára a régiek. Gogg Krisztinát néhány szavas szerepből most nem itéihetjük meg. Dési tulzásba vitte a komédiázást. Annál jobb volt Kassay kitűnő Celestinje, Fogány Janka ügyes zárda'öknője és Hajnal komikus őrmestere és Sük őrnagya.

A közönség teljesen megtöltötte a színházat, a mi bérletszűnetben a külső siker teljeségét is jelenti.

* **Rang és mód.** Az új szintársulatnak két kiválóan értékes művésze gyénisége mutatkozik be ma este a nagyvárad közönségnek. Hunyadi József és neje Körösi Juci lépnek fel. Hunyadi József egyike azoknak a színészeknek, akik tolyton fejlődnek, izmosodnak, akik nem állanak meg soha, akiknek a művészete idomulni tud a változó időhöz, hogy mindig újat és eredetit produkáljanak. Múltó hozzá talentumban és művészi értékben felesége, Körösi

Juci, a kivel a drámai ensemble gyarapodott igen jelentékeny taggal. Ugyancsak ma este mutatkozik be Szigeti Józsefnek ebben az érdekes társadalmi darabjában Fenyő Emil, a társulat lyrai szerelmese is.

* **Színlap bérlet.** A Szigligeti színház igazgatósága az egész idényre színlap bérletet nyit. A bérlet ára 3 kor. 20 fillér. Színlap bérleteket a színházi irodában, valamint Szatmáry József színházi szertárosnál lehet váltani.

EGYESÜLETEK.

* **Népnevelési Egylet gyűlése.** A Bihar megyei népi nevelési egyesület választmányja ma (szerda) dé után 5 órakor, hivatalos helyiségében (Nagypiac tér közs. polg. fiúiskolaépület I. em. 21. ajtó) gyűlést tart.

* **A Pénzügyi Tisztviselők Országos Nyugdíjgyejesületének létesítése érdekében Nagyváradon megindított mozgalom az egész országban a legelőkelőbb viszhangra talál.** A folyó évi október 3-án a Magyarországi pénzügyi tisztviselők országos szövetségének Békésmegyei körzete fog e tárgyban gyűlést tartani. Előadó Kelen Béla a bihar megyei szövetség főtitkára lesz. A Békésmegyei tartandó gyűlésen a bihar megyei és nagyvárad pénzügyi tisztviselőket, illetve tisztviselőket dr. Hoványi Géza távollété tolyán dr. Adorján Ámin, mint a pénzügyi tisztviselők szövetségének titkára és Marosvics Sándor, mint a pénzügyi tisztviselők szövetségének elnöke fogják képviselni. Felkértnk terát mindazon szövetségi tagok, kik ezen gyűlésen résztvenni óhajtanak, hogy ezen szándékukat Hanslián Ede szövetségi titkárnál (Bihar megyei takarékpénztár) tolyó hó 30-ig bejelenteni sziveskedjenek. Indulás Nagyváradiól október hó 3-án vasárnap reggel 6 óra 2 perckor, visszavertés Csabáról aznap este 8 óra 10 perckor.

Z E N E.

Hangverseny-ciklus Nagyváradon.

A nagyvárad zenepártolók a téli szezonban hangverseny ciklust rendeznek, hogy Nagyvárad város nagyon is silány zenei életét fejlessék s zeneértő közönségünknek élvezetes estéket rendezzenek. A napokban érkezkélet tartottak Szamazsenka Ernő kezdeményezésére s ezen összeállították az egész ciklus programját, amely nemcsak változatos lesz, de a legkiválóbb erők közreműködését felöleli. A hat hangverseny programja következő:

1909. okt. 18. Földesy gordonkaművész, Rozgonyi 13 éves hegedűművész, Amerus Zoltáné énekesnő, Vomácska J. zenetanár.

1909. nov. 15—20. Szendy zongoraművész, Hajdu Marcellné énekművész, Mooshamer hártaműész, Reininger hegedűművész, Dienzl Oszkár zongoraművész.

1909. december 15—20. Juon Mancen hegedűművész, Dienzl Oszkár zongoraművész, Márkus Lilli énekművész.

1910. jan. 16. Culp Julia énekművész, Orosz Trió, hegedű, gordonka, zongora. Dienzl Oszkár zongora művész.

1910. febr. 14. Francillo Kaufmann énekművész, Dienzl Oszkár zongoraművész, Backhaus zongoraművész.

1910. március 19. A Wieni Tonkünstler-Verein 60 tagból álló zenekara, Nedbal karmester vezényelte alatt.

Igazságszolgáltatás.

* **Felmentő ítélet.** Tegnap folytatta a kir. törvényszék, mint esküd-bíróság a már másodnapos tárgyalást, melyen Kádár János sze-

repelt mint vadiott. A vád képviselője a tárgyalás megkezdésekor a vadlót bűnösségét bizonyítja s a felmerült nyomós gyanúkat bizonyítékok mezejébe öltözteti tartalmas beszédében. Thury Endre ügyésze után Medvigy Gábor védő iparkodott ledönteni a vád által felhozott érveket s kérte az esküdteket, hogy védenéit nem bűnösnek mondják ki.

Csalókó Béla elnöki resumája után az esküdtek felmentő ítélet hoztak, melynek alapján a kir. törvényszék, mint esküdttörvényszék a vadlót azonnali szabadságra való helyezését és felmentését hirdette ki.

KÖZGAZDASÁG.

A biharmegyei hitelszövetkezetek nagygyűlése.

A biharmegyei gazdasági egyesület hitelszövetkezeteket szervező és ellenőrző bizottsága folyó évi október hó 8-án, azaz vasárnap d. e. 10 órakor a megyeház nagytermében nagygyűlést tart, melyen a Biharmegyében levő összes hitelszövetkezetek részt fognak venni, de ott fogjuk látni a vármegyének ezen ügy iránt érdeklődő közönséget, a szövetkezet lelkes híveit, apostolait. A nagygyűlést összehívó bizottság az ügy nagy fontosságára való tekintettel küldöttségileg meghívta a gyűlésre Gacz Antal főispánt, Miskolczi Ferenc alispánt, Rimler Károly polgármestert, kik szívesen vették a meghívást s kijelentették, hogy részt vesznek azon.

Örömmel tesszünk itt erről említést, mert evel újabb bizonyosságot látjuk abban, hogy a közigazgatás vezető férfiai szívükön viselik ezen nagyfontosságú intézményt, mely a kisgazdaközönség, a kisemberek jólétét, boldogulását van hivatva előmozdítani.

Tíz éve annak, hogy a hitelszövetkezetekről szóló törvény életbe lépett, melyet mindjárt követte az első szövetkezetnek megalkotása vármegyénkben, s azóta a fentemlített bizottságnak önzetlen tevékenysége az idén már 70-ik hitelszövetkezetet hívta életre. 70 községi hitelszövetkezet működik vármegyénkben s hbtaskörük 227 községre terjed ki, mely helyeken a lakosság hiteligenyét a törvény által szabályozott kamatláb mellett veszi igénybe.

Ezen községekben a lakosság már nincsen kitéve a magas kamatlábnak, melyet egyesek nagyon üztek a lakossággal szemben s talán most is üztek olyan helyeken, ahol a szövetkezeti eszme még otthonra nem talált.

Ezen nagy gyűlés igen élénken fogja igazolni a hitelszövetkezetek áldásos működését, melyre felhívjuk az érdeklődő közönség figyelmét. A nagy gyűlésen részt vehet a hitelszövetkezeteknek minden igaz barátja, ugyancsak résztvehet a gyűlést követő magyaros ebéden is, mely a Paunonia éttermében lesz megtartva. Jelentkezni lehet Pirovich József hitelszövetkezeti főellenőrnél (Nagyvárad, Schlauch-tér 18.), az ebéd árának (egy korona) becsüldése mellett.

A gyűlés a következő napirend mellett lesz megtartva.

1. Elnöki megnyitó, tartja gr. Tisza István bizottsági elnök.

2. »A működő hitelszövetkezetek beiterjesztése.« Előadó: Pirovich József központi főellenőr.

3. »Egy hitelszövetkezet működésének eredményei.« Előadó: Fábrián János ref. tanító.

4. »Egy évtized tapasztalatai.« Előadó: Molnár Antal ref. tanító.

— **Gőzeke verseny Vasadon.** Ermi-hályfalvai tudósítónk jelenti, hogy a járás egyik községének, Vasadnak határában a Kupoc pusztán október hó 5-én gőzekeverseny lesz. A verseny igen érdekesnek ígérkezik, amennyiben azon már több nyertes gépea kívül teljesen új modelű gépek is vesznek részt.

Budapesti tőzsdetudósítások.

A gabonatőzsde határidői

Budapest, szeptember 28.

— Délután 4 órakor. —

Buza május 1909. 50 kilogrammonként	14.35
Buza októberre	13.97
Buza ápr.	11.80
Rozs okt.	10.29
Zab májusra	—
Zab októberre	7.78
Tengeri máj. 1909.	7.86
Tengeri jul.	8.05
Tengeri májusra 1910.	7.24

Értéktőzsde.

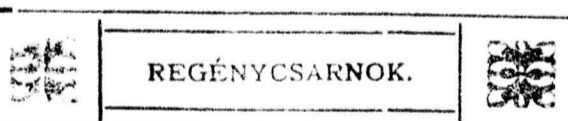
— Délután 4 órakor. —

Oszt. hitelbank részvény	634.—
Oszt. magyar államvasúti részvény	736.75
Leszámitoló bank	482.—
Rimamurányi	572.—
Oszt. m. államvasúti részv.	697.50
Közúti vasút	552.—
Városi villamos vasút	269.—

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti árn- és értéktőzsde 1909. szept. 28.

Magyar arany járadék 4 száz.	111.50
Magyar koronajáradék 4 száz.	93.25
Magyar koronajáradék	82.75
Magyar földterherment. kötvény 4. sz.	240.—
Horvát-szlavon földterherment. kötvény	95.50
Oszt. járadék papírban	186.—
Oszt. járadék ezüstben	145.—
Oszt. járadék aranyban	97.25
Oszt. korona járadék	99.—
1860. oszt. államsorsjegyek	116.50
Oszt. magyar bankrészvény	197.50
Magyar hitelbank-részvény	150.20
Oszt. hitelbank-részvény	730.—
Magyar hitelrészvény	748.—
London vista	631.50
Páris vista	689.50
20 frankos (Napoleon)der	19.02
Német birodalmi márká	117.56
20 márkás arany	23.51
Magyar nyerevény sorsjegy kölcsön	93.95
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölcsön	90.40

REGÉNYCSARNOK.

HUSSON ORVOS.

REGÉNY

Írta: Charles Masset.

Fordította: Sz. I.

(Folytatás.) 40

— A külvilági dolgok szépsége csak pusztalátzat.

— Minő ámitás! És a szerelem? ... Hát ez is pusztalátzat és haszontalanság?

— A szerelem? mormogá Sainte Marie. Sok embernek vesztét okozta már az aszsonyi szépség.

— Saprítit! mondá Lőrinc, és mégis meg-nősül, mert ha jól tudom, házasságáról van szó!

— Meglehet, — sóhaja Sainte-Marie, — amely pillanatban kénytelen voltam beletörödni a világi életbe, a házasság eszméjének is meg kellett magamat adni.

Lőrinc megállott és hűledeve tekintett a beszélőre.

— Szavaim megdöbentek, — folytatá Sainte-Marie keserű hangon, szörnyetegnek tart ... Hát még ha szívenben tudna olvasni!

Ez utóbbi szavak fájdalomkiáltásként hangzottak ajkairól. A fiatal orvos meg volt letűdve.

— Bevallom, meg vagyok lepelve, — mondá; nem értem, miként lehet az ember egy csinos nő szerelmétől, ha kilátása van, hogy e nőt nevévé teheti.

— Valóban ez szokatlan és ...

— Nem értem — ismétlé Lőrinc.

— Nem is értheti; az ellenmondásoknak oly szomorú vegyülete él bennem! ... Itt zom a házasságtól és mégis érzem, hogy valamikor rabja leszek a szerelemnek, hogy szeretni fogok oly szenvedélyvel, mely egész lelkemet betölti és kiforgatjaigazi lényegéből.

Hangja sajátszerűleg rezgett az éjszakaiában.

Moufourba érkeztek; megállott és kezét nyújtott Lőrincnek.

— Ime itthon vagyok ... mondá a furdalt emberek hangján; — jó éjt!

Elváltak. — Különös egy fiú! — mondá Lőrinc szivarra gyújtva és az islettesi utra térv. — Annál jobb, hogy nem olyan dühös szerelmes és nincs nagyobb kedve a nőstőlre! ... Ez felment a lelki furdalástól és beleszerethetek Fontenille Bertába anélkül, hogy tartanom kellene attól, hogy keresztatyám öccének utjába vágok. A manóba is, nagy kár lenne a bájos gyermekért, ha efféle tizenhárom próbás rajongóhoz kellene férjhez mennie.

(Folyt. köv.)

A szerkesztésért felelős
D. VUCSKICS GYULA.

Apró hirdetések

Minden szó 4 fillér. Vastagabb betűből 8 fillér

A legkisebb hirdetés 40 fillér

Apró hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban: Szilágyi Dezső-utca 5. sz. alatt. Telefon szám 263. —

Garçon lakás

Szt. László-tér 5. sz. k. t. szoba, fürdőszoba, előszobából álló, ügyvédi irodának igen alkalmas, nov. elsőből kiadó.

MOSKOVITS

anatomiai cipők a legjobbak.

Legszöbb

kivitelű nyomtatványokat a Szent László-nyomda készít. Nagyvárad, Szilágyi Dezső-utca.

Szives

figyelmébe ajánljuk vegyi tisztító és rubafestő intézetünket öltönyök, női ruhák, selyem blousok, batizt ruhák, függönyök stb. tökéletes és gyors tisztítására vagy festésére. Gyászestben ruhák soronkívül festetnek feketére. A tisztított ruhák kívánatra kijavíttatnak. Varg és Nagy műfestészeti és vegyszeti mosóintézele. Nagyvárad, Szent János-utca 18. Üzlet: Fekete Sas épület. Passage 26-b. Gyűjtő telepek: Teleki-u. 24. sz. a. Hónig Albert. Színház-u. 4. sz. a. Székely Imre.

Fodrászterem.

Figyelmes kiszolgálás, polgári árak, havi és jegy-bérelt. Orenstein Izidor Szilágyi-utca 24.

Kiadó

Körös-utca 66. sz. házban egy istálló és kocsiszín. Értekezhetni a Nagyvárad-i Takarékpénztárban.

Fudally Bálint

Készít papí, katonai és nagygyar, sport és műbútor. Nemű uri divat ruhákat. Lakása Sal Ferenc-u. 14. a.

Weiss Izsó

bádogos és vízvezeték berendező, elvállal új munkát és javításokat. Kolozsvári-utca 17.

Okleveles tanítónő

órákat ad iskolai tanár-gyakból elemi vagy polgári iskolás leányoknak. Úgy-szintén elvállal zongora vagy hegedű órákat is saját lakásán vagy házhoz járva. Bővebbet a kiadóhivatalban.

Figyelem!!

Tisztelettel értesitem a n. é. közönséget, hogy kedélyességem meggyült. Jónás Péter vendéglős Nagyvárad-utca pályaudvar.

Ka czil és Széles

műbutor asztalosok Körös-utca 9. Jutányos árban készítenek háló és ebédlőszoba berendezéseket.

S Z O L I D

B U T O R O K B A N

alkalmi bevaráslás eszközölhető, különösen menyasszonyi berendezésekben a Fekete Sas-palotában (a Szent László-téri oldalon) hol a legmodernebb háló-, ebédlő- úri-szobák, szalon-berendezések, vas- és rézbutorok

mélyen leszállított árak mellett adatnak el.

Tisztelettel tudatjuk, hogy az élesdi erdősegekben

termelt tűzifa szállítását és eladását

megkeztük

s ajánljuk vagononként

és méterenként

I-ső osztályu

bükkhasáb tűzifánkat

házhoz is szállítva

Nagyobb vételnél megfelelő árengedmény!

Rendeléseket kérjük Központi Irodánkhoz (Uri-utca 3. sz.) és **Fried és Társához** Teleky-u. 16. **Telefon 914.**

Telefon 814.

Élesdi Erdőipar és Koepfer-rendszerű Fatelítő r.-t Nagyváradon.

Hirdetések

felvétetnek

a kiadóhivatalban.

A Biharmegyei

Takarék pénztár

zálogháza

e hó folyamán

árverést tart.

Kértnek a felek zálogjegyek rendezésére.

Belépési felhívás

a VII. évtársulatba.

A Belvárosi Takarékpénztár kebelében Nagyváradon alakult **Belvárosi Takarékpénztár és Hitelszövetkezet** július elsején 7-ik évtársulata megnyílt. Mindenki tetszésszerűen számban jegyezhet üzletrészeket s minden üzlet rész után hetenként 20 fillér fizetendő, melynek összege a három év elteltével a felmerülő haszonnal együtt fog ez üzletrészeseknek visszafizettni.

A szövetkezet célja a takarékoságot előmozdítani s a tagok hiteligenyét kielégíteni. Szövetkezetünk tehát amellatt, hogy a *takarékosság ügyét szolgálja*, tagjainak betéteik négyötöd része erejéig *kölcsönt is nyújt*.

Vidéki tagok a heti befizetéseket postai befizetési lapok után teljesítetik.

Felvételi díj üzletreszenként 10 fillér s az első heti befizetés után mindenki megkapja a saját nevére kiállított betéti könyvecskét.

Szövetkezetünk igen tisztelt tagjait, valamint mindazokat, kik szövetkezetünknek tagjai óhajtanak lenni, felkérjük, hogy a felvétel iránt intézeti helyiségünkben (Rákóczi-ut Barts, Óvári palota) bármikor jelentkezni sziveskedjenek.

A Belvárosi Takarékpénztár és Hitelszövetkezet igazgatósága.

Közgazdasági Bank Részv.-társ.

Nagyvárad, Teleky-utca 10 szám!

Telefon 742 sz. Postatakarékpénztár 20161 sz.

Betétek után tiszta

5%

kamatot fizet.

Biró László

férfi és női divat szabó.

Párizs-utca 2. sz. Saját ház. A nagyváradi tisztviselő fogyasztási szövetkezeté szabója.

Telefon 832.

Telefon 832

ALAPITTATOTT 1895-BEN.

DEO ADIUVANTE!

ALAPITTATOTT 1895 BEN.

Imrek Károly épület- és műbutor asztalos Nagyvárad, Szaniszló-u 46.

Tisztelettel értesitem igen tisztelt megrendelőimet valamint Nagyvárad és Biharvármegye igen tisztelt közönségét, hogy a szakmamba vágó mindennemű

épület- és műbutor munkákat

készítés végett vállalom, azokat a legnagyobb gonddal és izléssel a mai kor igényeinek megfelelőleg tetszésre készítek bármely színben és mintára előnyös áráért. Nemkülönb mindenféle butorokat átalakítok, javítok, fényezést és mattolást szakszerűen eszközölök. Továbbá zárdák, intézetek, iskolák, egyesületek, gazdaságok helyiségeinek felszereléseit, azoknak gondosan való jókarban tartását illetve javítását jutányos árért vállalom fel. Magamat, valamint cégemet a nagyérdemű közönség becses partfogásába ajánlva, minél gyakoribb megbízásaiért esedezve vagyok kiváló tisztelettel **IMREK KÁROLY.**

Lakás és műhely Szaniszló-utca 46 szám. — Jó fiúk tanulóknak felvétetnek.

Helyi és vidéki meghívásra azonnal megjelenek.

Heiman Lipót és Társa

női és leány gyermek felöltők, gallérok, szücs és szörme-árak áruháza

==== **Nagyvárad, Zöldfa-utca 25.** =====

Telefonszám 243.

Telefonszám 243.

Az őszi újdonságok és modellek

megérkeztek.

JÓBUTOR

jutányos árban

REISZ MIKSA

=====
butorgyárában

=====
Békéscsaba.

=====
Nagyvárad.